

פרי קודש היולולים

לעילוי נשמת נכדת רבינו הגה"ק זצ"ל מרת רחל בת ר' דב יעני [בן מרים רחל בת רבינו הגה"ק זצ"ל] גוירץ ע"ה נלב"ע ט' אלול תשכ"ח היות שלא נשאר אחריה זש"ק נא ללמוד ולהתפלל לעילוי נשמתה תנצב"ה

פר' כי תצא תשפ"ג

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק היולל זצ"ל אבדק"ק סאסרעגען

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 77

פרשת כי תצא

כשיחבונן האדם בתוצאות ההליכה אחר התאוות, יקדש עצמו במותר לו

פִּי תִצָּא לְמַלְחָמָה עַל אֵיבֵיךָ וְגו'

(דברים כא, י')

ומורה, עד שלבסוף עומד ומלסטם את הבריות ועומד בדין ונהרג. ועל זה אמרו חז"ל, "לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע". שתדע, שאף אם הנך נזהר בגדרי האיסור וההיתר של התורה, אבל אינך מקיים "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ, א), אלא הולך אתה אחר תאוות לבך, סוף הדבר לגרור מכשול אחר מכשול, ולא יצא מזה דבר טוב. והמתבונן בזה יתגבר לשבור תאוותו, ויקדש את עצמו לפרוש מתאוות לבו, ולעשות כל מעשיו לשם שמים¹. (ח"ב קצז)

פירש רש"י (בפסוק יא) "ולקחת לך לאשה, לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור". ויש להקשות, וכי כך היא מלחמת יצר הרע, להתיר דבר האסור כדי שלא יעשנו באיסור, אתמהה.

ונראה לפרש, על פי מה שביארו חז"ל את סמיכות הפרשיות כאן (דברים רבה ו ד, והוא המשך דברי רש"י כאן), דעבירה גוררת עבירה. שאם נשא אשת יפת תואר, סופו להיות שונאה, וסוף הבן שיולד להיות סורר

ברכות בלעם היו מצד רצון ד' ולא בטובתו של בלעם

לֹא יבֹא עֲמוּנֵי וּמוֹאָבֵי בְּקֶהֱל ד' וְגו' עַל דְּבַר וְגו' וְאֲשֶׁר שָׁכַר עֲלֵיךָ אֶת בְּלָעַם וְגו' לְקַלְלָךְ. וְלֹא אָבָה ד' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַת אֶל בְּלָעַם וַיִּהְיֶה ד' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לְבְרָכָה פִּי אֲהַבְּךָ ד' אֱלֹהֶיךָ

(דברים כג, ד-ו)

ישראל נחשב לו לחטא, והרי סוף סוף בירכס, ולמה מחשבתו הרעה מצטרפת למעשה. ועל זה נתן טעם, שמה שלא קילל בלעם את ישראל לא היה זה מצדו ומטובתו כלל, אלא מצד שהשי"ת, שברוב אהבתו את ישראל לא אבה לו והפך הקללה לברכה, ולכן לא נחשבות לו הברכות לזכות, אלא לחובה, מצד כוונתו ורצונו. (ח"ב קצט)

יש לדקדק, למה מסיים הכתוב "ולא אבה וכו'" כי אהבך ד' אלקיך, שאינו שייך לענין, שהרי כוונת הכתוב ליתן טעם על "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ד'", ודי שיאמר "על דבר וכו'" ואשר שכר את בלעם וכו' לקללך.

ונראה לתרץ, שבא ליתן טעם למה רצונו של בלעם לקלל את

ברכת מזל טוב

לעאעאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח ר' חנינא עבי פרקש הי"ו ולחתנו הרה"ג ר' יעקב קליין שליט"א לרגל נישואי בתו תחי' עב"ג החתן שמעון חיים נ"ו בן הרה"ח ר' דוד קאליש הי"ו החתונה תתקיים בעז"ה ביום שני ד' אלול באולמי "ארמונות חן" בבני ברק

יהי רצון שיזכו לרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם, ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

נא להתפלל לרפואת נכדת רבינו הגה"ק זצ"ל, מרת אסתר בת מירש (לייפר) בתוך שאר חולי ישראל

1. וזוהו יבונן סמיכות דברי רש"י, שפתח ב"לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע" והמשיך לבאר סמיכות הפרשיות, דלכאורה שני עניינים נפרדים הם ואמאי צירפם לדיבור אחד, אך לפי דברי רבינו הגה"ק זצ"ל הם הם הדברים.

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"

חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

לרגל תחילת "זמן" הלימודים של תשב"ר, מובאים בזה כמה סעיפים מתוך תקנות מלמדים שהותקנו בק"ק ניקלשבורג, בחתימת יד קדשו של זקנינו הגה"ק רבי בנימין וואלף רייכלס בעל 'דברי התענוגים' ז"ע, מתקופת מגוריו בעיר אבותיו, שם כיהן כראש ב"ד.²

תקנות מלמדים בק"ק ניקלשבורג

ב"ה

הן היום הקריבו לפנינו האלופים התורנים, גבאים ראשונים של המלמדים, והציעו דבריהם במתק לשונם, ... באשר שראו כמה מכשולים ועיקולים בתוך כרם ה' צבאות בית ישראל, גפנים ועוללים שאלו ללחם של תורה, ללמוד בידיעות בית רבן, כדי שיצמחו ויגדלו ויעשו פרי קודש הילולים, מקטנים ועד גדולים, כאשר כבר גבלו הראשונים כמה גבולים, המה גאונים ורבנים הקדושים, שבכל דור ודור עשו תקנות וסייגים וגדרים לגדר הכרם, ... והאלופים התורנים גבאים ראשונים הנ"ל פשפשו במעשיהם של המלמדים, והנה יש מהם ובהם אשר אינם מקיימים כפי התקנות הנ"ל, לכן התחכמו לעמוד על עומק קצת התקנות, ולפרש דבריהם הדק היטב לפי תואר הענין, וקצת הוסיפו לתקן, והכל לשם שמים, ולהחזיק בעמוד התורה והיראה, המה שני העמודים אשר כל בית ישראל נשען עליהם.

שנים שעברו, וישנם כמה מלמדים שאינם סמוכים, אמרינן בהו "כיון שעלו לא יירדו". רק כדי שלא יהא הדבר הפקר, לכל הרוצה ליטול השם, יבוא ויטול וישתמש בכתרה של תורה, מצאנו לטוב לתקן, שמחוייבים אותם המלמדים שאינם סמוכים כעת, להשתדל [שיהיה] להם, קודם ר"ח אייר הסמוך, כתב רשיון מהרב אב"ד ובית דין שלו, שהותר להם להיות מלמדים. אבל אם אין בידם כתוב וחתום כתב ראייה על הרשיון כנ"ל, או סמיכות כנ"ל [תואר "חבר"], אינם רשאים להיות מלמדים...

י. מחמת הריש-דוכנא הנקראים בהעלפער [עוזרים] למלמדים, ראוי לתקן, באשר נראה עין בעין גודל הפרצה והתקלה הנעשה ע"י השחוק והשעשועים שהם עושים בימי הפורים, ועי"ז הם מבטלים כמה חדשים בביתולים הרבה, "ביטלו ולא קיימו" את המוטל עליהם, ועוסקים בהבלי הזמן, ובימים ישנים מן המצוות, ותלו בהו טפלי - [הקטנים תלויים בהם]. בכך מהיום והלאה היו לא תהיה עוד, הבהעלפער לא יעשו שום שעשועים כלל, רק באותה שבוע שחל פורים להיות בתוכה ולא יותר. וישגיהו על זה המלמדים שלהם והגבאים שניים. ואם יעברו על זה, יוקנסו עפ"י ראות עיני המורה אב"ד ור"מ דקהילתנו וכי"ד שלו, בצירוף הגבאים ראשונים.

יא. וכמו כן יתנהגו כך עם אותם ראשי דוכנא המקבלים פתקאות וחשבונות כדי לגבות את חובות היי"ץ וכדומה, ועי"ז הוא מתבטל מהשגחתו על הילדים. ובפרטות ביום השישי, ... שהתינוק בטל באותו יום מבית הספר, ואין אימת רבו עליו, ועיקר אימתו מן הריש דוכנא.⁶ אינו מן הראוי שיהיה הריש דוכנא פנוי ממלאכתו, מלאכת שמים, ונמצא התינוק קרח מכאן ומכאן ואין לו מורא שמים כלל. לכן ישתקע הדבר ולא יהיה מכאן ולהבא, ולא יקבלו עליהם גביית פתקאות כלל וכלל...

אלו אחד עשר סימנים נעשו לתיקונים, מסמרות נטועים וכדרכונם (עפ"י קהלת יב יא), איזנו וחקרו האלופים התורנים, גבאים ראשונים.

לראיה יבואו על החתום ד' ניסן תקט"ז לפ"ק,

הק' בנימין וואלף בהר"י רייכלס ז"ל

הק' אברהם בן המנוח כ"ה ר' יזלה ז"ל שוואבק

2. התקנות הובאו בספר 'לתולדות החינוך בישראל' מאת ש. אסף (ת"א תרפ"ה). יישר כח להר"ר יוסי כרמלי הי"ו.
3. כדי להגביל את מספר התלמידים של כל מלמד, נקבע בתקנה קדומה בקהילה, שעל המלמד לחשב את שעות הלימוד כאילו היה לומד בצורה פרטנית עם כל תלמיד. לכל ילד הלומד א' ב' יש לחשב חצי שעת לימוד ביום, ללומדי חומש שלוש רבעי שעה לכל אחד, ללימוד גמרא שעה שלימה, ולגמרא עם תוספות שעה ורבע. וכיון שבסעיף זה הגבילו את מספר התלמידים עד 'ערך י"ב שעות', נמצא שלמלמדי דרדקי מותר להחזיק ב"חדר" כ"ד תלמידים, מלמדי חומש ט"ז תלמידים, מלמדי גמרא י"ב תלמידים, ולומדי גפ"ת עשרה.
4. פעוטות שנשלחו "לשבת" בבית המלמד, כילדי "פעוטון" של ימינו, ועדיין לא הגיעו לגיל לימוד א' ב'.
5. מוכרי היין הכינו פתקאות עם שמות בני הקהילה, לקוח שהגיע לרכוש יין לקידוש אחר כניסת השבת, הפתקא שלו סומנה, ובמשך השבוע נשלח גובה לגבות ממנו את מחיר היין.
6. לא היו לימודים סדירים ביום ו' מפי המלמד, התלמידים התפללו ב"חדר" תחת השגחתו של ה"בהעלפער".

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים, להנצחה והודעה על שמחה

נא לשלוח לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.